

NEMZETI PEDAGÓGUS KAR KONFERENCIA
2021. FEBR.9.

**„Fenntarthatóságra nevelés,
avagy a hetedik kompetencia”**

Jantnerné Oláh Ilona

„...új nemzedéknek kell felnőnie. Olyan új nemzedéknek, amely szakít a múlt természetromboló módszereivel és kíméli, óvja a Földünk még megmaradt természeti értékeit!

És ennek a nemzedéknek a neveléséért az idősebb generációknak kell minden erejét, tapasztalatát latba vetnie.”

Balogh János

kompetencia

- Hatáskör, illetékesség; hozzáértés; alkalmasság, rátermettség, képesség

NINCS OLYAN PÁLYA, SZAKMA, MUNKAKÖR, AHOL IDŐRŐL, IDŐRE NE
KELLENE BIZONYOSSÁGOT TENNI ARRÓL, HOGY ANNAK ELVÉGZÉSÉHEZ,
BIRTOKÁBAN VAGYUNK A SZÜKSÉGES KOMPETENCIÁKNAK

A PEDAGÓGUSOK ESETÉBEN, EZ A MINŐSÍTÉSI RENDSZER

Az én kompetenciáim a fenntarthatóságra nevelés területén

- Közel harminc évig, egy **olyan pedagógiai program** kidolgozásán, fejlesztésén dolgoztam munkatársaimmal, aminek fókusza a **környezeti nevelés**
- A vezetésem alatt álló óvoda háromszor nyerte el a „**zöld óvoda**”, majd az „**örökös zöld óvoda**” címet
- Ez az **óvoda környezeti nevelési oktatóközpont (KOKOSZ)**
- A Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom iskolásoknak kidolgozott filozófiájának – **alapelveinek óvodai adaptációját** dolgoztuk ki munkatársaimmal
- 2009-től az óvodánk udvarán, **környezeti nevelési tanösvény építését kezdtük el**
- 2013-ban Erdőpedagógiai **szakirányú végzettséget szereztem** a Soproni Erdőmérnöki karon – szakdolgozatom **az erdőpedagógia és az óvodapedagógia kapcsolatát dolgozta fel**
- 2015-ben **innovátor mesterprogramot írtam** és valósítottam meg 2020. évvel bezárólag
- 2019 januárjában, egy nemzetközi kiadó gondozásában jelent meg **könyvem**, aminek középpontjában a **környezeti nevelés áll**
- 2019-ben felkérést kaptam a **Magyar Környezeti Nevelési Egyesülettől**, hogy dolgozzam ki „**Az óvodások környezeti nevelése**” című fejezetét a megújításra kerülő, Magyar Környezeti Nevelési Stratégia című könyvben (elkészült)
- 2020-ban a KOKOSZ főtitkára lettem. (Környezet és Természetvédő Oktatóközpontok Országos Szövetsége)

Az emberi erőforrások minisztere által kiadott, 2019, június 14-től hatályos általános tájékoztató anyag **hatodik, módosított változata**

- 1. kompetencia: Szakmai feladatok, szaktudományos, **szaktárgyi, tantervi tudás**
- 2. kompetencia: **Pedagógiai folyamatok**, tevékenységek **tervezése** és a megvalósításukhoz kapcsolódó **önreflexiók**
- 3. kompetencia: A **tanulás támogatása**
- 4. kompetencia: A gyermek **személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód** érvényesülése, a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek többi gyermekkel együtt történő sikeres neveléséhez, oktatásához szükséges megfelelő **módszertani felkészültség**
- 5. kompetencia: A gyermek csoportok, **közösségek alakulásának segítése**, fejlesztése, esélyteremtés, nyitottság a különböző társadalmi-kulturális sokféleségre, **integrációs tevékenység**.
- 6. kompetencia: **Pedagógiai folyamatok és a gyermekek személyiségfejlődésének folyamatos értékelése**, elemzése
- **7. kompetencia: A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselője és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.**
- 8. kompetencia: **Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás**
- 9. kompetencia: **Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért**

7. kompetencia:

A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselete és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.

1. A környezeti nevelésben mutatott jártasság
2. a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselete
3. a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.

7. kompetencia:

A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselése és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja

INDIKÁTORAI

- 7.1.Segíti a gyermekeket, hogy megértsék a nem fenntartható és fenntartható fejlődés különbségeit.
- 7.2 Kihasználja saját szakterületén, illetve **intézményében a fenntarthatóságra nevelés pedagógiai lehetőségeit.**
- 7.3 Lehetővé teszi a gyermekek számára, **hogy saját cselekedeteikkel, viselkedésükkel hozzájáruljanak a fenntarthatósághoz, tudatosítva bennük, hogy a jövő rajtuk is múlik.**
- 7.4 Segíti a gyermekeket, hogy a múlt és a jelen tükrében kreatívan gondolkodjanak a lehetséges jövőről

Indikátorok „indicate” = jelez Olyan paraméter vagy érték, amely rámutat, információt, leírást nyújt valamilyen kapcsolódó jelenség, környezet vagy terület helyzetéről. **Az indikátorok jelzik:** • A cél elérésének mértékét; • A céloktól való eltérés irányát és mértékét; • A célnak való megfelelés fokát.

A 2020. évi Pedagógus I., valamint a Pedagógus II. fokozat megszerzésére irányuló minősítő vizsga, illetve minősítési eljárás új értékelési szempontja:

- A pedagógus mennyire KOMPETENS.... a tervező munkájában, az önreflexiójában, az önértékelésében, a MEGVALÓSÍTÁSBAN, KIVITELEZÉSBEN, mennyire, milyen mértékben jelenik meg, és követhető nyomon a **7. kompetencia:**

1. A környezeti nevelésben mutatott jártasság
2. a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselése
3. a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.

- **Kompetencia:** Hatáskör, illetékesség; **hozzaértés;** alkalmasság, rátermettség, **képesség**

PEDAGÓGUS I. minősítéskor az értékelés szempontja:

[Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez](#)

Ismeri az **országos** és **intézményi szintű pedagógiai dokumentumok** fenntarthatóságra nevelésre vonatkozó elvárásait.

Szakterületének megfelelő tudása van a **környezeti nevelésről** és a **fenntarthatóság fogalmáról, alapelveiről**;

törekszik **mindennapi pedagógiai tevékenységébe beépíteni** ezeket.

Pedagógiai munkájában képes arra, hogy **hitelesen jelenítse meg** a fenntarthatóság értékeit.

PEDAGÓGUS I. minősítéskor az értékelés szempontja:

[Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez](#)

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS.....

- Képes **megértetni az ok-okozati összefüggéseket**, és rávilágítani a **globális kihívások és helyi cselekvések közötti kapcsolatokra** és megoldási lehetőségekre. (gyermekéhezés globális és helyi, vagyis lokális problémái)
- Képes a gyermekek életkori szintjén **a fenntartható és nem fenntartható rendszerek, cselekvések és attitűdök bemutatására, megértetésére.**
- Arra törekszik, hogy **kialakítsa** a gyermekekben az **aktív cselekvés igényét** és a **felelős magatartást** a fenntarthatóság érdekében, és ezért együttműködik közvetlen környezetével.
- Fontosnak tartja az **alapvető környezettudatos magatartási normák** betartását és betartatását. Bátorítja a környezettel kapcsolatos pozitív attitűdök kinyilvánítását

PEDAGÓGUS II. minősítéskor az értékelés szempontja:

[Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez](#)

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS.....

- Tájékozott-**e** az ENSZ fenntartható fejlődési célok alapelveiben, valamint a **fenntarthatóságra nevelés gyakorlatában és eszközeiben.**
- Ismeri-**e** azokat a programokat, amelyek révén intézményi közössége hozzájárul a **helyi társadalmi és természeti környezet értékeinek megóvásához, gazdagításához vagy problémáinak megoldásához.**
- Saját szakterületén képes-**e** értelmezni, és kerettantervi pedagógiai program, helyi nevelési terv szintjén is következetesen alkalmazni a fenntarthatóságra nevelés alapelveit.

PEDAGÓGUS II. minősítéskor az értékelés szempontja:

[Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez az óvodapedagógus...](#)

- Rávilágít a **személyes felelősségvállalás fontosságára**, (ezt követően)
- képes **megerősíteni** a gyermekeket abban, hogy **saját viselkedésükkel és cselekedeteikkel járuljanak hozzá egy fenntartható jövő kialakításához.**
- **Kezdeményező szerepet vállal a fenntarthatóságra nevelés intézményi programjának tervezésében és megvalósításában.**
- Tevékenységét szakmai és **közösségi szerepvállalás** keretében végzi.

Mesterpedagógus- értékelési szempontok

az előzőek mellett

- Mesterpedagógus Aktívan részt vesz fejlesztő programok, jó gyakorlatok kidolgozásában
- helyi, valamint regionális terjesztésében,
- más pedagógusokkal való megismertetésében, amelyek építenek a gyermekek sajátos tanulási, nevelési igényeire,
- az élethosszig tartó tanulás kompetenciáinak fejlesztésére, és
- a személyre szabott tanulás változatos feltételeit teremtik meg.
- Aktívan részt vesz komplex tanulási környezeteket integráló tanulási programok kidolgozásában.
- A tanulás támogatásával kapcsolatos ötleteit, fejlesztéseit óvodai, helyi, regionális szinten terjeszti, és az intézményi tanulásfejlesztés szolgálatába állítja.

ALAPFOGALMAK, melyek meg kell jelenjenek a pedagógiai programban, a napi tervezőmunkában

- **A környezeti nevelés**
- **jártasság,**
- **fenntarthatóság értékrendje**
- **környezettudatosság-hoz**
- **kapcsolódó attitűdök...**
- **átadásának módja**
- **globális kihívások és helyi cselekvések közötti kapcsolatokra**
- **ENSZ fenntartható fejlődési célok alapelvei**

Pedagógiai
program

Globális kihívások

- A világ legsürgetőbb problémái közül

- nyersanyagok
- vízkészletek
- energiaellátás és klímaváltozás
- egészség és biztonság
- oktatás és fejlődés

ENSZ fenntartható fejlődési célok alapelvei

- A világ vezetői **2015 szeptemberében New York-ban** egy történelmi **ENSZ-csúcstalálkozón** elkötelezték magukat amellett, hogy
 - véget vetnek a szegénységnek,
 - megküzdjenek a klímaváltozással és
 - harcolnak az igazságtalanság ellen.
- **A 2030-as fenntartható fejlődési keretrendszer** egy jobb jövőt kínál bolygónk egészségének és emberek milliárdjainak **világszerte**.
- **A 193 ország által egyhangúlag elfogadott 17 fenntartható fejlődési cél (SDG-k)** a **fejlődés új egyetemes mércéjét** állította fel annak biztosításával, hogy senkit sem hagynak magára.

 <p>1. A szegénység felszámolása</p>	 <p>10. Az egyenlőtlenségek csökkentése</p>
 <p>2. Az éhínség megszüntetése</p>	 <p>11. Fenntartható városok és közösségek</p>
 <p>3. Egészség és jólét</p>	 <p>12. Felelős fogyasztás és termelés</p>
 <p>4. Minőségi oktatás</p>	 <p>13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen</p>
 <p>5. Nemek közötti egyenlőség</p>	 <p>14. Élet a víz alatt</p>
 <p>6. Tiszta víz és megfelelő szennyvízkezelés</p>	 <p>15. Élet a szárazföldön</p>
 <p>7. Megfizethető és tiszta energia</p>	 <p>16. Béke, igazságosság és erős intézmények</p>
 <p>8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés</p>	 <p>17. Partnerség a célok elérése érdekében</p>
 <p>9. Ipar, innováció és infrastruktúra</p>	 <p>Handlap: hand.org.hu /99lepes1egyenlobbvilagert A célokat a HAND Szövetség fordította magyarra.</p>

Mi a „fenntartható”?

Dr Victor András

Ami...

- nem időleges, hanem tartós, „örök”
- nem éli fel a saját alapjait
- nem szűkíti a jövő lehetőségeit

Fenntarthatóság

dr Victor András

A fenntarthatóság nem attól valósul meg,

- hogy ha többet birtokolunk,
- **hanem ha kevesebbet igénylünk.**

Fulfilment comes not from having more but from needing less.

Wackernagel – Rees: Our Ecological Footprint (1995.)

Milyen folyamat lehet fenntartható?

Dr Victor András

Növekedés

- Nagyobb, több
- Anyagi (pl. GDP)
- Életszínvonal
- Korlátos lehetőségek
- Ellenséggé tesz

Fenntarthatatlan

Fejlődés

- Jobb
- Szellemi-tudati-kulturális
- Életminőség
- Megújuló lehetőségek
- Társsá tesz

Fenntartható lehet

A fenntartható fejlődés fogalma:

Fenntartható fejlődés –
a világ eredeti rendje

Fenntarthatatlan –
ha ebben a szellemben élünk

**A fenntartható fejlődés
oly módon elégíti ki a
jelen generációk
igényeit, hogy azzal nem
veszélyezteti az
eljövendő generációk
igényeinek kielégítését.**

A globális fenntarthatósági válság

hármasszorításában élünk

TÁRSADALMI VÁLSÁG

Hit, erkölcs, érték, család, kultúra, oktatás, egészségügy, **tudomány**, bizalom, együttműködés, foglalkoztatás, népesedés, egyenlőtlenség, erőszak, migráció

GAZDASÁGI VÁLSÁG

Recesszió, **energia**, nyersanyag, agrár, élelmezés, pénzügy, hitel, **növekedés**, profit, piac, verseny

???

KÖRNYEZETI VÁLSÁG

Klíímaváltozás, **biodiverzitás**-, termőtalaj-vesztés, szennyeződés, tájrombolás, erdőirtás, vízhiány, ózonpajzs sérülés

A világ mai állapota fenntarthatatlan

(hosszabb távon összeomláshoz vezet) Vida Gábor

- Veszélyes (elviselhetetlen) klímaváltozás felé haladunk.
- Földünk könnyen elérhető ásványi kincseit kitermeltük.
- Az élővilág változatosságát csupán csak 1970 óta kevesebb mint felére csökkentettük.
- Az édesvíz készleteket túlfogyasztottuk.
- A termőtalajt erodáltuk, degradáltuk.
- A tengereket túlhalásztuk, elszennyeztük.
- Az emberiség létszámát a Föld eltartó-képessége fölé emeltük.
- A fejlett országok polgárjai elhíznak, míg százmilliók éheznek.
- Az anyagi javak egyenlőtlen megoszlása soha nem látott mértékig fokozódott.
- A globalizált világ gazdaság csak állandó erőltetett növekedéssel működőképes, erőforrásaink azonban végesek.
- Az államok eladósodása visszafizethetetlen szintre emelkedett.
- **S eközben mindig fenntartható fejlődésről beszélünk!**

Merre tovább?

Oktatás, ismeretterjesztés, nevelés – rendszerszemléletben
Korlátok tudomásulvétele, elővigyázatosság elve

Globális fenntarthatóság felé

(naiv optimizmus?)

~~TÁRSADALMI VÁLSÁG~~

Az ember nem csak erőforrás és fogyasztó!

Stabil, együttműködő,
egymást segítő,
erkölcsös, békés, közjót
szolgáló, egyenlőségre
törekvő társadalom

~~GAZDASÁGI VÁLSÁG~~

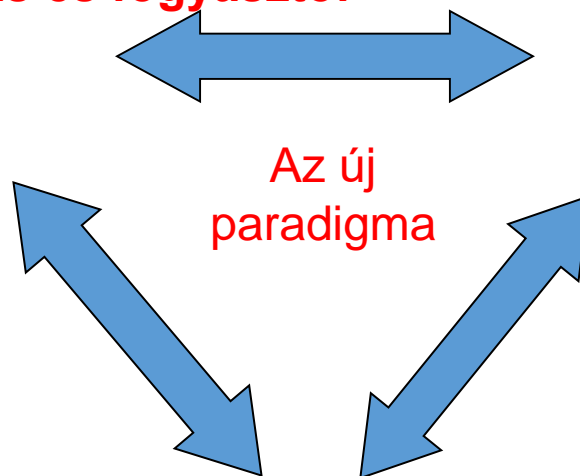
A gazdaság eszköz, nem cél!

Megújuló energiával,
nem növekvő, nem
versengő, externália-
mentes, reciklizáló helyi
gazdaság,

~~KÖRNYEZETI VÁLSÁG~~

Nem csak forrás és nyelő hanem lételemünk!

CO₂ kontrol, hatékony természetvédelem,
beilleszkedés egy működőképes bioszférába
(helyünk megtalálása és elfogadása) Vida Gábor

Mi szükséges a megvalósításhoz?

„A természet tönkretétele és a természet védelme a fejekben kezdődik” Werner

PARADIGMAVÁLTÁS

- Paradigmaváltás a gondolkodásunkban
- Paradigmaváltás az életmódunkban
- Paradigmaváltás a pedagógiában
- **A pedagógiai programunk módosítása- kiegészítése**

Gondolkodásmód váltás.

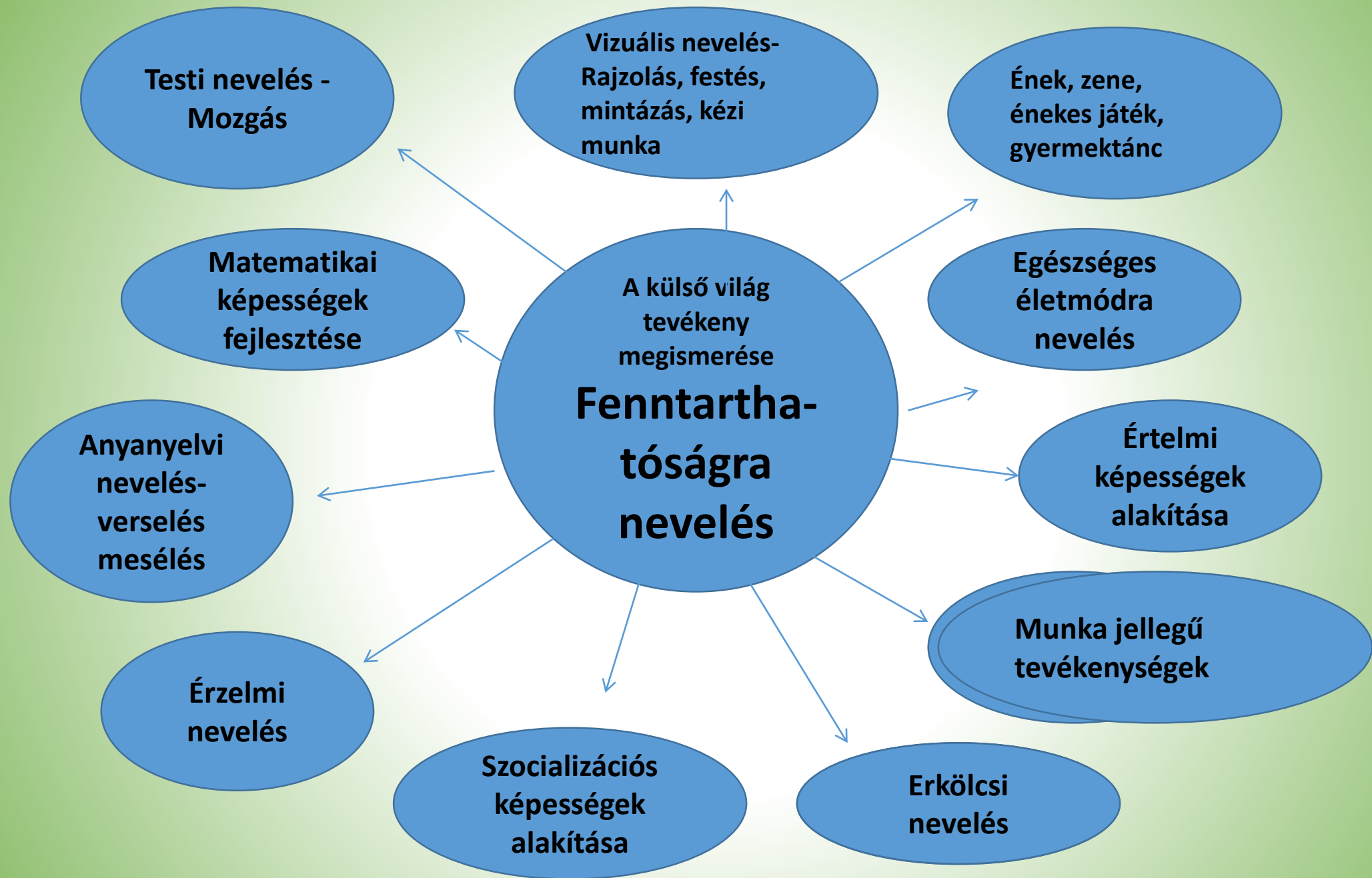
Egy adott szakterületen, tudományban, vagy akár egy csoportban, akár az egész társadalomban az egy időben és adott korszakban általánosan elfogadott elveken, megoldási módszereken való változtatás

Mi szükséges ehhez? - **ÚGY CSELEKEDJÜNK, NEVELJÜNK**

Pedagógiai munkánkat úgy tervezzük meg, olyan célokat tűzzünk ki, olyan alapelveket fogalmazzunk meg, olyan feladatokat határozzunk meg,

hogy annak minden területén nyomon követhető legyen:

1. Szakmai tudás
2. Jó tervezés és önreflexió
3. A gyermekek tanulásának tevőleges támogatása
4. Az egyéni bánásmód és az ahhoz szükséges módszertani tudás
5. Közösség alakításának a képessége
6. A gyermekek személyiség fejlődésének nyomon követése, értékelése
- 7. A környezeti nevelésben mutatott jártasság, a fenntarthatóság értékrendjének hiteles képviselése és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módja.**
8. Kommunikáció és szakmai együttműködés, problémamegoldás
9. Elkötelezettség és szakmai felelősségvállalás a szakmai fejlődésért

Hogyan fejlődhetnek az óvodapedagógusok fenntarthatóságra neveléshez szükséges kompetenciái ?

- Zöld Óvoda Hálózat – bázis óvodáktól- jó gyakorlatok adaptálásával
- Zöld szakmai civil szervezetekkel való kapcsolatépítés
 - Zöld Szív Ifjúsági Természetvédő Mozgalom
 - Magyar Környezeti Nevelési Egyesület
 - KOKOSZ (Környezet és Természetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége) Óvodai Munkacsoportja és oktatóközpontjaitól (közel 20 óvodai oktatóközpont van)
- Önképzés
- Szakirodalom tanulmányozása
- Fenntarthatóságra neveléssel kapcsolatos konferenciákon való tanulás során
- Életmódváltás
- Közösségi oldalak, csoportok

Portfólióíráskor és a napi tervező munka során

- Meg kell fogalmazni:
 - Mi a céloom
 - Milyen feladatokat határozok meg magamnak és a gyermekeknek
 - Milyen módszereket alkalmazok a céloom elérése érdekében
 - Mit várok, hogy a feldolgozott anyag, milyen személyiségváltozásokat idéz elő a gyermekben – ha netán nem sikerült, annak mi lehet az oka

PARAGOGMAVÁLTÁS KELL

- **AKCIÓK** (amik esetlegesen- de fontosak lehetnek)
- ÉVI EGY PAPÍRGYŰJTÉSI AKCIÓ
- Föld Napja- ültetünk egy fát
- Víz világnapja – beszélünk a vízszennyezésről
- **ÉLETMÓD** - ami napi gyakorlat
- NAPI SZELEKTÍV GYŰJTÉS (nem csak a papírt)
- Kiskertek gondozása hónapokon át (virágos, zöldséges, fűszer, lepke és madár-kertek)
- Napi gyakorlatban, mi módon vigyázhatunk az ivóvízre, a természetes vizekre

Környezeti nevelési alapelvek az óvodai gyakorlatban:

- A nevelés középpontjában a gyermek és környezete áll.
- Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek kielégítése az életkori és az egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Játékos, tevékenységközpontú, öröm- és sikerorientált, személyiségfejlesztő óvodai légkör megteremtése és fenntartása.
- **Olyan természeti és társadalmi környezettel szoros kapcsolatban működő óvodát létrehozni és fenntartani, amely nemcsak kultúrát közvetít, hanem annak teremtésére is vállalkozik.**

Környezeti nevelés célrendszere az óvodai gyakorlatban

- Olyan pedagógiai folyamat kialakítása, amely elősegíti és megalapozza a gyermekek környezettudatos magatartását, életvitelét, életmódját.
- Alakítanunk kell érzelmi viszonyulásukat, értékrendjüket, s képessé tenni a gyermekeket az együttműködésre, toleranciára, empátiára, a másság elfogadására.
- Érzelmi, cselekvési, környezettudatos magatartási minták megalapozása.
- Tapasztalataik segítsék a környezetben való eligazodást, az értékek védelmét, a szülőföld és az ott élő emberek megismerését, szeretetét, tiszteletét.

Környezeti nevelési alapelvek az óvodai gyakorlatban:

- A személyiség kibontakozásában fontos szerepet játszik a természetközelség, az életközelség, életszerűség, a munkálkodás, alkotás és a szabad önkifejezés.
- Becsüljük és óvjuk a természet értékeit.
- Nevelésünk célrendszere túlmutat az óvodáskoron. Környezetünk jelenlegi állapota sürgeti a szemléletváltást, amely a gyermekeken keresztül fejt ki hatását a családra, a családon át a tágabb környezetre.

Környezeti nevelés célrendszere az óvodai gyakorlatban

- „Minden gyermeket ahhoz segíteni, hogy elérje önmaga lehetőségének maximumát.”
- A családi neveléssel együtt olyan nemzedék felnevelése, amely visszafordul a természethez, gondolkodásában, cselekedeteiben, beállítottságában keresi az utat, ami összeegyeztethető környezetével.
- Szeretettel és kellő alázattal fordul a természet valamennyi létezője felé, és ez jellemzi emberi kapcsolatait is.
- Nyugodt, derűs és családias légkör megteremtése az óvodában, amely lehetőséget biztosít az önállóságra és a kezdeményezésre.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

A gyermekek egyéni fejlettségének megfelelően:

- Alakul a gyermekekben a természethez és a környezethez való pozitív viszony.
- Tudatosul bennük, hogy a természetben nincs elhanyagolható, „felesleges” elem. (minden élőlénynek helye van az ökoszisztémában)
- Úgy gondolkodnak, hogy a „természet részei vagyunk, nem tulajdonosai”.
- (Ne árts, vigyázz rá!)
- Ismernek néhány környezetvédelemmel kapcsolatos fogalmat és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket: hulladékszelektálás, újrahasznosítás, komposztálás, stb.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

A gyermekek egyéni fejlettségének megfelelően:

- Tudják, hogy egészséges, tiszta környezetben az élet minősége javul, míg a szennyezett környezet rontja azt. Meglátják az ok – okozati összefüggést az egészség és a környezet minősége között.
- Megtanulják a helyes életvitel szokásait, kialakulnak az egészséges életmóddal kapcsolatos szokások alapjai.
- Képesek a jelenségek egyes részeinek észrevételére vagy globális szemléletére.
- Felismerik, kutatják, értelmezik az ok – okozati összefüggéseket.
- Emlékeznek jelenségekre, történésekre, élőlényekre, tárgyakra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

A gyermekek egyéni fejlettségének megfelelően:

- Képesek elemi következtetések levonására, egyszerű ítéletek alkotására.
- Megkülönböztetik a mennyiségi-, formai-, nagyságbeli viszonyokat, azonosságokat, különbözőségeket.
- Felhasználják a természet tárgyait, élőlényeit a közvetlen tájékozódásban.
- Figyelnek a környezet új jelenségeire, változásaira, érdeklődnek a változás iránt.
- Elítélik a környezet és az élőlények pusztítását.
- Ismerik a Zöld Szív Mozgalom alapelveit.

Ajánlott irodalom:

- **Adorján Rita összeáll.: Magonc – természetismereti játékok az erdőben** (Mecseki Erdészeti Részvénytársaság, 2002.)
- **Fehér Anna: Játszunk Természetesen** SiuliNova Bp.2006.
- **Fehér Anna: A természet közelségével** KOKOSZ 2011
- **Labacz Györgyi: Óvodások Környezeti nevelése Réce Füzetek 5. Alapítvány a Magyarországi Környezeti Nevelésért** Bp. 1998.
- **Joseph Cornell: Kézenfogva a gyermekekkel a természetben** MKNE 1998
- **Jantnerné Oláh Ilona: Erdőpedagógia, egy óvoda udvarán kialakított környezeti nevelési tanösvényen** GLObeEdit 2019
- **Magyar környezeti nevelési stratégia** MKNE
- **Kérdések és válaszok a fenntartható fejlődésről** dr. Gyulai Iván Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Kiadja a Magyar Természetvédők Szövetsége

*„Ahhoz, hogy a jövő nemzedékeit környezetünk,
természetünk tiszteletére, megőrzésére, védelmére, a
fenntarthatóságra neveljük,
előbb NEKÜNK kell felkészülni és változtatni az
életmódunkon és a pedagógiai
gyakorlatunkon” J.O.I.*

Azzal, hogy szelektíven gyűjtjük a hulladékot, még nem
felelünk meg a 7. kompetencia irányelveinek.

köszönöm a megtisztelő figyelmet

Erdőpedagógia az óvodai nevelés gyakorlatában - környezeti nevelés a **természetbúvár szobánkban**

Erdőpedagógia az óvodai nevelés gyakorlatában - **tanösvény az óvoda udvarán**

Erdőpedagógia és környezeti nevelés – **magról nevelt gesztenyefa**

Erdőpedagógia és környezeti nevelés az óvodai gyakorlatban –
kultúrtörténeti értékeink látogatása – Paks öreg fái – védett épületei-

Erdőpedagógia és környezeti nevelés az óvodai gyakorlatban – vízvizsgálat a Duna partján

Erdőpedagógia az óvodai gyakorlatban- a búcsúzó nagyok egy **facsemetével köszönnek el az óvodától**

„A környező világ iránti érdeklődésünk velünk születik. Születésünk pillanatától egy bonyolult és elkápráztató világ felfedezői vagyunk. Vannak emberek, akikben ez a szenvedély az idő múlásával, vagy az élet megpróbáltatásai közepette kihűl, de vannak olyan szerencsések, akiket életük végéig hevít.”(Gerald Durrell)

